

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בבחינת תבל¹⁵ (כפי שִׁמְכָרָה הַצִּמְחָה צֶדֶק¹⁶ הַעֲנֵן בְּזָה),
 2 ובכִּלְלוֹת הוּא עֲנֵן הַמְשַׁכֵּת אֹר אֵין־סוֹף הַבְּלִי־גְבוּל
 3 שלמעלה ממדידה והגבלה ולכן הוא נמשך דווקא על ידי הביטול (על־דרך
 4 שכוח הצומח שבארץ מתערער דווקא על ידי ריקנות הגרעין) לְמַטָּה דוֹקָא
 5 שיבוא ויאיר גם בתוך ההגבלות
 6 והגדרים של העולם הזה (ברומה
 7 לאמור לעיל לגבי המשכת והארת
 8 בחינת "אין מספר" ב"מספר עצמו).
 9 ויתִירָה מְזָה, לא זו בלבד
 10 שהאורות העליונים מאירים גם בעולם
 11 אלא יתר על כן כְּמוֹ שִׁפְתוֹב
 12 בפסוק זה המתאר את הגדולה
 13 והחשיבות של ה"זריעה" שעל ידי
 14 קיום המצוות כִּי גְדוּל יוֹם
 15 יִזְרְעָל, יוֹם דִּיִּיקָא, הפסוק
 16 מדייק ואומר על כך את הביטוי "יום"
 17 המסמל אור וגילוי הַיִּינוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה
 18 הַכֹּל גם מה שעד עתה היה היפך
 19 האור והגילוי, גם הוא נעשה בְּחִינַת
 20 יוֹם, וְכִמוֹ שִׁפְתוֹב¹⁷ וְלִילָה
 21 כִּיּוֹם יֵאָר, היינו שגם הלילה שהוא
 22 זמן החושך מתהפך להיות אור וגילוי
 23 דְּכֹאֲשֶׁר גַּם הַלֵּילָה מֵאִיר כְּמוֹ
 24 יוֹם, אֲזִי נַעֲשֶׂה הַגְּדֵלָה גִידוּל
 25 ותוספת בְּעֵנֵן הַיּוֹם (ובלשון
 26 הכתוב גְדוּל יוֹם), כי לאחר שגם
 27 הלילה נעשה יום, יש יותר יום מכפי
 28 שהיה קודם לכן שֶׁעֲנֵן זֶה
 29 ברוחניות נַעֲשֶׂה עַל־יָדֵי
 30 הַתְּשׁוּבָה, שֶׁעַל־יָדֵהּ מֵהַפְּכִים
 31 גַּם אֶת הַחוֹשֶׁךְ לְאֹר, ברומה
 32 להפיכת ה"לילה" לאור", כדברי
 33 חכמינו ז"ל שעל ידי תשובה (בררנה
 34 גבוהה) החטאים עצמים, הזדונות, הופכים לזכויות.
 35 וּבִפְרָטִיּוֹת יוֹתֵר, לתוספת ביאור בעניין הפיכת החושך לאור הַיָּה גְדוּעַ
 36 בתורת החסידות שֵׁשׁ ב' דְּעוֹת בְּעֵנֵן הגדרת מהותו של הַחוֹשֶׁךְ¹⁸,
 37 אִם זֶה רַק הָעֵדֶר הָאֹר, וכאשר אין אור, ממילא חשך או שֵׁשׁ
 38 מְצִיאוֹת שֶׁל חוֹשֶׁךְ שִׁמְסָתִיר וּמַעְלִים וּמִנְגֵד עַל עֲנֵן הָאֹר
 39 (וכפי שמובא בחסידות שמונסח הברכה "יוצר אור ובורא חושך" מובן
 40 שהחושך הוא מציאות ולא רק העדר). וּמַעְלַת הַתְּשׁוּבָה הִיא
 41 שֶׁעַל־יָדֵהּ מֵהַפְּכִים מחושך לאור (לא רק אֶת הָעֵדֶר הָאֹר

נְקֻט בְּבַחֲיַנַת תַּבֵּל¹⁵ (כְּפִי שִׁמְכָרָה הַצִּמְחָה
 צֶדֶק¹⁶ הַעֲנֵן בְּזָה), וּבְכִלְלוֹת הוּא־עֲנֵן הַמְשַׁכֵּת
 אֹר אֵין־סוֹף הַבְּלִי־גְבוּל לְמַטָּה דוֹקָא. ויתִירָה
 מְזָה, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב כִּי גְדוּל יוֹם יִזְרְעָל, יוֹם
 דִּיִּיקָא, הַיִּינוּ שֶׁנַּעֲשֶׂה הַכֹּל בְּחִינַת יוֹם, וְכִמוֹ
 שִׁפְתוֹב¹⁷ וְלִילָה כִּיּוֹם יֵאָר, דְּכֹאֲשֶׁר גַּם הַלֵּילָה
 מֵאִיר כְּמוֹ יוֹם, אֲזִי נַעֲשֶׂה הַגְּדֵלָה בְּעֵנֵן הַיּוֹם
 (גְדוּל יוֹם), שֶׁעֲנֵן זֶה נַעֲשֶׂה עַל־יָדֵי הַתְּשׁוּבָה,
 שֶׁעַל־יָדֵהּ מֵהַפְּכִים גַּם אֶת הַחוֹשֶׁךְ לְאֹר.
 וּבִפְרָטִיּוֹת יוֹתֵר, הַיָּה יְדוּעַ שֵׁשׁ ב' דְּעוֹת בְּעֵנֵן
 הַחוֹשֶׁךְ¹⁸, אִם זֶה רַק הָעֵדֶר הָאֹר, או שֵׁשׁ
 מְצִיאוֹת שֶׁל חוֹשֶׁךְ שִׁמְסָתִיר וּמַעְלִים וּמִנְגֵד עַל
 עֲנֵן הָאֹר. וּמַעְלַת הַתְּשׁוּבָה הִיא שֶׁעַל־יָדֵהּ
 מֵהַפְּכִים (לא רק אֶת הָעֵדֶר הָאֹר, אֶלָּא) גַּם אֶת
 מְצִיאוֹת הַחוֹשֶׁךְ שִׁמְסָתִיר וּמִנְגֵד עַל
 הָאֹר, שֶׁזֶהוּ שֶׁפְּעוּלַת הַתְּשׁוּבָה הִיא שִׁדְוֹנוֹת
 נַעֲשׂוּ לוֹ כְּזִכְרֵי¹⁹, הַיִּינוּ שִׁמְהַפְּכִים אֶפְּיֵלוּ אֶת
 הַזְדוּנוֹת, שֶׁזֶהוּ עֲנֵן שֶׁל מִנְגֵד בְּתַכְלִית, שִׁיּוּדַע
 אֶת רְבוּנוֹ וּמְכוּן לְמַרּוֹד בּוֹ²⁰, וּמְכַל־מְקוֹם גַּם
 חוֹשֶׁךְ זֶה מִתְהַפֵּף לְאֹר. וְזֶהוּ גַּם מֵהַשִּׁפְתוֹב
 וְהִיָּה בְּמִקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עֲמִי אַתֶּם,
 יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חֵי, פִּירוּשׁ²¹ בְּמִקוֹם הַיָּה
 מְמַשׁ, עַל־דֶּרֶךְ מֵאֲמֵר רְבוּתֵינוּ ז"ל¹⁹ שֶׁעֲנֵן

שאינו פועל העלם והסתר וממילא אינו מחשיך כל כך, אֶלָּא) גַּם אֶת
 מְצִיאוֹת הַחוֹשֶׁךְ שִׁמְסָתִיר וּמִנְגֵד עַל הָאֹר באופן
 פעיל והוא חושך הרבה יותר חשך, שֶׁזֶהוּ התוכן הפנימי של דברי חכמינו
 ז"ל שֶׁפְּעוּלַת הַתְּשׁוּבָה הִיא שִׁדְוֹנוֹת החטאים עצמם נַעֲשׂוּ לוֹ
 כְּזִכְרֵי¹⁹ נחשבים לו כמצוות,
 הַיִּינוּ שִׁמְהַפְּכִים לטוב אֶפְּיֵלוּ
 אֶת הַזְדוּנוֹת, שֶׁזֶהוּ "זדונות"
 היינו עבירה בזמיר חס־שולום עֲנֵן
 שֶׁל מִנְגֵד בְּתַכְלִית, בניגוד לעובר
 עבירה בשוגג שאננם עושה היפך רצון
 ה' אבל לא מתוך כוונה נגד ה', ואילו
 העושה עבירה בזדון מנגד לאלוקות
 בתכלית כיון שִׁיּוּדַע אֶת רְבוּנוֹ
 וּמְכוּן לְמַרּוֹד בּוֹ²⁰, וּמְכַל־
 מְקוֹם בכוח התשובה גַּם חוֹשֶׁךְ
 זֶה שהוא חושך חמור מאד מִתְהַפֵּף
 לְאֹר וזו הדרגה הגבוהה והפנימית
 יותר המשכת קדושה בעולם על ידי
 המצוות שנמשלה כאן לזריעה,
 כמבואר לעיל.
 וְזֶהוּ גַּם מֵהַשִּׁפְתוֹב בהמשך
 פסוקי הפטרה זו וְהִיָּה בְּמִקוֹם
 אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עֲמִי
 אַתֶּם, יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חֵי,
 בתחילת המאמר נשאלה השאלה מהו
 הקשר בין פסוק זה לפסוק שלפניו
 המדבר על מספרם הרב של בני ישראל
 ולפסוק שאחריו המדבר על אחדות בין
 ממלכת יהודה וממלכת ישראל, ולפי
 המבואר לעיל הקשר מובן, כי בתחילה
 מדובר על גילוי בחינת "אין מספר"
 (למעלה ממדידה והגבלה) בתוך
 ה"מספר" (גבול ומידה) והמשכת
 האורות העליונים של המצוות בתוך גרדי העולם הזה, ועניין זה של הפיכת
 חושך והעלם העולם לאור שנפעל על ידי עבודת התשובה הוא גם התוכן
 הפנימי של פסוק זה המדבר על הפיכת בני ישראל ממצב של "לא עמי"
 למצב של "בני אֵל חֵי", והכתוב מדייק ואומר "במקום אשר יאמר ..."
 פִּירוּשׁ²¹ בְּמִקוֹם הַיָּה מְמַשׁ, שהמהפך מ"לא עמי" ל"בני אֵל חֵי"
 לא מתרחש על־ידי בריחה והתנתקות מהמצב הקודם אלא על־ידי הפיכת
 המצב וה"מקום" הקודם עצמו לאור עַל־דֶּרֶךְ מֵאֲמֵר רְבוּתֵינוּ ז"ל¹⁹
 שֶׁעֲנֵן הַתְּשׁוּבָה כדי לוודא שהתשובה היא אמיתית צָרִיךְ לְהִיּוֹת

שמות נג, ג ואילך. (15 תו"א שם נד, א. 16) אוה"ת שמות ע' צח. (17) תהלים קלט, יב. (18) ראה סה"מ עטר"ת ע' יז ואילך.
 סה"מ קונטרסים ח"ב שמב, א ואילך. ד"ה היום הרת עולם תשי"ג (סה"מ תשי"ג ע' ח ואילך). (19) יומא פו, ב. (20) תו"כ
 ופרש"י בחוקותי כו, יד. (21) ראה לקו"ת שם ו, ב. ז, ד. אוה"ת פרשתנו שם ע' סד.